

زمینه‌یاب ارزشی راکیچ: پرسشنامه، روش اجرا و نمره‌گذاری (نسخه فارسی)

Rokeach Value Survey (RVS): Questionnaire, Instruction and Scoring (Persian Version)

Mohammad Taghi Delkhamoush

Department of Psychology

Faculty of Psychology and Education

South Tehran Branch

Islamic Azad University

Tehran- Iran

محمدتقی دلخמוש

استادیار گروه روان‌شناسی

دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

تهران- ایران

زمینه‌یاب ارزشی راکیچ

مقدمه

راکیچ (۱۹۷۳) افزون بر بنا ساختن چشم‌انداز نظری ماهیت ارزش‌ها در چهارچوب شناختی، ابزار اندازه‌گیری ارزش را به نام "زمینه‌یاب ارزشی راکیچ" (RVS) تدوین کرد و روان‌شناسان، متخصصان علوم سیاسی، جامعه‌شناسان، اقتصاددانان، و دیگر افرادی که به درک و دریافت مسائل قلمرو ارزش‌ها علاقه‌مند هستند، نظریه و ابزار اندازه‌گیری این مؤلف را وسیعاً مورد پذیرش قرار داده و به کار بسته‌اند. زمینه‌یاب ارزشی متشکل از دو مجموعه از ارزش‌هاست که پس از سال‌ها مطالعه و پژوهش تدوین شده است. یک مجموعه به نام "ارزش‌های غایی" است؛ ارزش‌های غایی به "غایت‌های وجود" اشاره دارند. مجموعه دیگر "ارزش‌های ابزاری" نام دارد که این ارزش‌ها به "شکل‌های مرجح رفتار" که وسیله نایل به ارزش‌های غایی هستند مربوط می‌شوند.

هر یک از این دو مجموعه، شامل ۱۸ ماده ارزشی منفرد است که هر یک با عبارت کوتاهی، تعریف و معنا می‌شود. ارزش‌های این دو مجموعه، معرف دو نظام متمایز و در عین حال از حیث کنشی به هم پیوسته‌ای هستند، بی‌آنکه الزاماً هماهنگی یک با یک میان هر یک ارزش ابزاری و هر یک ارزش غایی وجود داشته باشد. یک شیوه رفتار ممکن است در دستیابی به چندین ارزش غایی، ارزشی ابزاری محسوب شود، و چندین شیوه رفتار ممکن است در دستیابی به یک ارزش غایی، ارزش‌هایی ابزاری باشند (راکیچ، ۱۹۷۳). RVS شامل فرم‌های A, B, C, D, E, F, G است. فرم E دو مجموعه ۱۸ ارزشی را به گونه‌ای متعارف‌تر عرضه می‌کند و پاسخ‌دهنده صرفاً با نوشتن شماره‌های (۱) تا (۱۸) در فضای خالی مقابل هر ارزش، ارزش‌های هر فهرست را رتبه‌بندی می‌کند.

زمینه‌یاب ارزشی راکیچ (RVS) در دو صفحه تهیه شده و به چاپ رسیده است. محدودیت زمانی برای پاسخ به آن وجود ندارد و می‌توان به صورت فردی و گروهی آن را به اجرا درآورد. متن دستور اجرا که همراه با فهرست‌های ارزش‌ها در اختیار آزمودنی (ها) قرار می‌گیرد. ابتدا به آزمودنی فهرست ارزش‌های غایی و در وهله بعد فهرست ارزش‌های ابزاری ارائه می‌شوند. تکلیف آزمودنی رتبه‌بندی ارزش‌های هر فهرست از حیث اهمیت آنهاست (دلخמוש و احمدی مبارکه، ۱۳۷۸).

نمره‌گذاری این زمینه‌یاب مبتنی بر رتبه‌هایی است که آزمودنی در هر یک از دو فهرست ارزش‌ها، برای هر ارزش مشخص نموده است. فرایند اعتمادپذیری RVS، به روش اعتمادپذیری میانه به روش بازآزمایی، از فرم ابتدایی A تا آخرین بازنگری هم برای ارزش‌هایی غایی و هم برای ارزش‌های ابزاری گزارش شده است (راکیچ، ۱۹۷۳؛ دلخמוש و احمدی مبارکه، ۱۳۷۸). بهترین نتایج اعتمادپذیری با فرم D حاصل شده است. اعتمادپذیری‌های میانه به روش بازآزمایی در ارزش‌های غایی برای دانش‌آموزان پایه هفتم به ۰/۷۸ و برای دانشجویان به ۰/۸۰؛ و برای ارزش‌های ابزاری برای دانش‌آموزان پایه هفتم، ۰/۷۰ و برای دانشجویان به ۰/۷۲ افزایش یافت. فاصله‌های زمانی میان آزمون و آزمون مجدد از ۳ تا ۷ هفته متغیر بود. اعتمادپذیری فرم E معمولاً اندکی پایین‌تر از فرم D می‌باشد: ۰/۷۴ برای ارزش‌های غایی و ۰/۶۵ برای ارزش‌های ابزاری در نمونه‌های آمریکایی (راکیچ، ۱۹۷۳)، ۰/۷۴ برای ارزش‌های غایی و ۰/۷۰ برای ارزش‌های ابزاری در نمونه‌ای از دانشجویان استرالیایی (فیدر، ۱۹۷۲)، در نمونه بزرگسالان ایرانی، ۰/۷۱ برای ارزش‌های غایی و ۰/۶۳ برای ارزش‌های ابزاری (دلخמוש و احمدی مبارکه، ۱۳۷۸). که این ضرایب درجه بالایی از همسانی فرهنگی در ثبات نظام ارزشی را نشان می‌دهند.

اعتمادپذیری RVS در بررسی‌های هوگان و موکرجی (۱۹۸۱)، میته (۱۹۸۵)، و آن (۱۹۹۴) هم به تأیید رسیده است. مطالعات بسیاری مؤید اعتبار RVS در قلمرو پژوهش ارزش‌ها در سطح فردی، اجتماعی، فرهنگی، با تمرکز بر موضوع‌ها و گروه‌های متفاوت، موقعیت‌های مختلف، جمعیت‌های گوناگون، و گروه‌های سنی پدافنده است. دیسنه، میتون، دولن در سال ۱۹۹۳ گزارش کردند که تا آن تاریخ، RVS در بیشتر از ۳۰۰ مطالعه منتشر شده‌ای که سلسله مراتب ارزشی را مورد بررسی قرار داده‌اند، به کار بسته شده است. در این میان و زان پس همچنان شواهد معتبری در جهت تأیید اعتبار سازه و اعتبار پیش‌بین RVS در گستره وسیعی از جمعیت‌ها و موقعیت‌ها گزارش شده‌اند؛ از آن جمله است: آونسو، جمینز- لویز، و گارسیا - وارگاس، ۲۰۱۳؛ تامسن، لیویدو، و میدرهوف، ۱۹۸۲؛ برایتویت و لائو، ۱۹۸۵؛ بل، ۱۹۹۱؛ جاکومینو، لی، و آکر، ۲۰۱۳؛ دارمودی، ۱۹۹۱؛ دباس و بارتلدس، ۲۰۰۵؛ رانکین و گروب، ۱۹۸۰؛ جانستن ۱۹۹۵؛ فیدر، ۱۹۸۶، ۱۹۸۸؛ فیدر و پی، ۱۹۷۵؛ کومیس-ریچردسن و تالسن، ۲۰۰۵؛ میتون و سنگستر؛ ۱۹۹۲؛ هاجسن، بونینگ، مک‌گی و یانگ، ۱۹۹۷. اعتبارسنجی نسخه ایرانی نیز در تأیید ساختار زیربنایی ابعاد ارزش‌های غایی و ابزاری است (دلخوش، در دست چاپ).

زمینه‌یاب ارزشی

RVS

دستور اجرا

پاستکوی گرمای

در صفحه‌های بعد ۱۸ ارزش فهرست شده است (دو فهرست، هر فهرست شامل ۱۸ ارزش). تکلیف شما این است که ارزش‌های هر فهرست را به ترتیب اهمیتی که برای شما دارد و به منزله اصل راهنما در زندگی شما عمل می‌کند، مرتب کنید. هر فهرست را به‌دقت بخوانید و ارزشی را انتخاب کنید که بیش از همه برای شما مهم است و آن را در رتبه نخست قرار دهید. بدین ترتیب که در فضای خالی بعد از آن ارزش (زیر ستون رتبه) عدد ۱ را بنویسید. سپس ارزشی را انتخاب کنید که از حیث اهمیت دومین ارزش مهم شماست و عدد ۲ را در فضای خالی بعد از آن ارزش بنویسید. این کار را برای هر یک از ارزش‌های باقی‌مانده انجام دهید. بدین ترتیب ارزشی که کمترین اهمیت را دارد، در رتبه ۱۸ قرار می‌گیرد. برای هر ارزش توضیحی در داخل پرانتزها آمده که ممکن است در دریافت معنای آن ارزش‌ها به شما کمک کند.

به‌آهستگی عمل کنید و به‌دقت فکر کنید. اگر نظر خود را تغییر دادید، می‌توانید پاسخ‌های خود را عوض کنید. برای تغییر پاسخ خود، عدد قبلی را خوب پاک کنید و عدد جدید را در محل مربوطه بنویسید. نتیجه نهایی باید به‌واقع ترتیب اهمیت ارزش‌ها را در هدایت زندگی شما نشان دهد.

فهرست ۱

رتبه	ارزش
	۱. زندگی راحت (زندگی مرفه)
	۲. زندگی مهیج (زندگی فعال و تحریک‌آمیز)
	۳. احساس کمال‌یافتگی در امور (مشارکت پایدار)
	۴. صلح جهانی (رهایی از جنگ و کشمکش)
	۵. جهان زیبا (زیبایی طبیعت و جلوه‌های هنری)
	۶. برابری (برادری، فرصت‌های مساوی برای همه)
	۷. امنیت خانوادگی (ایمنی برای اشخاص مورد عشق و علاقه)
	۸. آزادی (استقلال، آزادی انتخاب)
	۹. خوشبختی (خوشنودی و رضایت‌مندی)
	۱۰. توازن درونی (به‌دور از تعارض درونی)
	۱۱. عشق کامل (رابطه نزدیک و عمیق جسمانی و معنوی)
	۱۲. امنیت ملی (حفاظت از ملت خود در برابر دشمنان)
	۱۳. لذت (زندگی لذت‌بخش با فراغ خاطر)
	۱۴. رستگاری (نجات از گمراهی، زندگی ابدی، دست‌یافتن به بهشت)
	۱۵. احترام به خود (باور به ارزش شخص خود)
	۱۶. تشخیص اجتماعی (مورد احترام و تحسین دیگران)
	۱۷. دوستی واقعی (رفاقت نزدیک)
	۱۸. خرد (درک کامل از زندگی)

پس از اینکه ارزش‌های فهرست ۱ را مرتب کردید، برای مرتب کردن ارزش‌های فهرست ۲ به صفحه بعد بروید.

فهرست ۲ به‌مانند فهرست ۱، ۱۸ ارزش زیر را به‌ترتیب اهمیتی که در زندگی شما دارد، مرتب کنید

رتبه	ارزش
	۱. بلندمرتبه‌جو (سخت‌کوش و بلندپرواز)
	۲. داری وسعت‌نظر (بردبار در برابر اندیشه دیگران)
	۳. توانا (باصلاحیت، مؤثر، کارآمد)
	۴. بانشاط (زنده‌دل، شادمان)
	۵. پاکیزه (تمیز، آراسته)
	۶. باشهامت (ایستادگی در برابر عقاید خود)
	۷. بخشاینده (حاضر به بخشش و عفو دیگران)
	۸. یاریگر (کوشش برای رفاه دیگران)
	۹. صادق (بی‌ریا، صمیمی، درستکار)
	۱۰. مبتکر (خلاق، نوآور)
	۱۱. مستقل (متکی به خود، خودکفا)
	۱۲. هوشمند (باهوش، اهل فکر)
	۱۳. منطقی (دارای نظم فکری، معقول)
	۱۴. بامحبت (مهربان و دلسوز)
	۱۵. فرمانبردار (وظیفه‌شناس، عمل کردن به تکالیف)
	۱۶. مؤدب (بازاکت، دارای رفتار پسندیده)
	۱۷. مسؤولیت‌پذیر (قابل اطمینان، قابل اعتماد)
	۱۸. خودمهارگر (خوددار، منضبط)

منابع

دلخوش، م. ت. و احمدی مبارکه، م. (۱۳۷۸). شناسایی محتوا و ساختار ارزش‌ها و گستره عوامل همبسته با ارزش‌ها در نظام اداری کشور. سازمان امور اداری و استخدامی کشور.

دلخوش، م. ت. (در دست انتشار). ساختار ابعادی ارزش‌ها: اعتبار زمینه‌یاب ارزشی راکیچ. فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی.

Allen, M. W. (1994). Reliability and accuracy of culture-level judgements of personal values. *Perceptual and Motor Skills*, 79, 16-18.

Alonso, Y., Jiménez-López, F. R., García-Vargas, G., & Roales-Nieto, G. J. (2013). Value change and post-modernism: A preliminary study of a German sample. *International Journal of Psychology & Psychological Therapy*, 13, 277-287.

Bell, B. (1991). Loneliness and values. *Journal of Social Behavior and Personality*, 6, 771-778.

Braithwaite, V. A., Law, H. G. (1985). Structure of human values: Testing the adequacy of the Rokeach Value Survey. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 250-263.

Coombs-Richardson, R., & Tolson, H. (2005). A comparison of values rankings for selected American and Australian teachers. *Journal of Research in International Education*, 4, 263-277.

Darmody, J. P. (1991). The adolescents personality, formal reasoning, and values. *Adolescence*, 26, 731-742.

Debats, D. L. & Bartelds, B. F. (2005). *The structure of human values: A principal component analysis of the Rokeach Value Survey (RVS)*. Available from <http://www.ub.rug.nl/eldoc/dis/ppsw/d.l.h.m.debats/thesis.pdf> [accessed 25 February 2005].

Diessner, R., Mayton, D. M., & Dolen, M. A. (1993). Values hierarchies and moral reasoning. *Journal of Social Psychology*, 133, 869-871.

Feather, N. T. (1986). Cross-cultural studies with the Rokeach Value Survey: The Flinders program of research on values. *Australian Journal of Psychology*, 38, 269-283.

- Feather, N. T. (1988).** The meaning and importance of values: Research with the Rokeach Value Survey. *Australian Journal of Psychology*, 40, 377-390.
- Feather, N. T., & Peay, E. R. (1975).** The structure of terminal and instrumental values: Dimensions and clusters. *Australian Journal of Psychology*, 27, 151-164.
- Giacomino, D. E., Li, X., & Akers, M. D. (2013).** An examination of personal values and value systems of Chinese and U.S. business students. *American Journal of Business Education*, 6, 119-128.
- Hodgson, A., Bohning, G., McGee, C., & Young, B. (1997).** Priorities for values of adolescents in multicultural schools. *Psychological Reports*, 81, 1203-1209.
- Hogan, H. W. & Mookherjee, H. N. (1981).** Values and selected antecedents. *The Journal of Social Psychology*, 113, 29-35.
- Johnston, C. S. (1995).** The Rokeach value survey: underlying structure and multidimensional scaling. *Journal of Psychology*, 129, 583-597.
- Mayton, D. M., & Sangster, R. L. (1992).** Cross-cultural comparison of values and nuclear war attitudes. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 23, 340-352.
- Miethe, T. D. (1985).** The validity and reliability of value measurements. *Journal of Psychology*, 119, 441-453.
- Rankin, W. L., & Grube, J. W. (1980).** A comparison of ranking and rating procedures for value system measurement. *European Journal of Social Psychology*, 12, 169-172.
- Rokeach, M. (1973).** *The Nature of Human Values*. New York: Free Press.
- Rokeach, M. (1973).** *The Nature of Human Values*. New York: Free Press. [Scale items taken from Appendix A (pp. 355-361)].
- Thompson, B., Levitov, J. E., & Miederhoff, P. A. (1982).** Validity of the Rokeach Value Survey. *Educational and Psychological Measurement*, 42, 899-905.

بهره‌برداری از نسخه‌های فارسی مقیاس‌هایی که در «آزمون‌های روانی» این فصلنامه ارائه می‌شوند، برای پژوهشگران و دانشجویان (برای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری) با ذکر منبع بلامانع است. در سایر موارد کلیه حقوق مربوط به نسخه‌های فارسی مقیاس‌ها متعلق به «مؤلف» است و چاپ، تکثیر و فروش تمامی مقیاس‌ها یا قسمتی از آنها تحت هر عنوان ممنوع است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی